УВОД У ХОМЕРСКИ ХЕКСАМЕТАР

скрипта за студенте класичних наука

*

Орсат Лигорио

доцент Филозофског факултета у Београду

1. Увод

Хексаметар (грч. ἑξάμετρος, лат. *hexameter*) је обичнији назив за тзв. каталектички дактилски триметар, стих епске поезије, у којем су написане и Хомерове пјесме, *Илијада* и *Одисеја*.[1] (Стих тих пјесама, који је понешто посебан, зове се *хомерски хексаметар*.)

Хексаметар се састоји од шест стопа.

Стопа (грч. πούς, лат. *pes*) најмања је јединица метричког ритма која је састављена од једног истакнутог слога, тзв. *јачине* (грч. θέσις, лат. *arsis*), и једног или више неистакнутих слогова, тзв. *слабине* (грч. ἄρσις, лат. *thesis*); на јачину пада *ударац* (лат. *ictus*), или ритмички акценат метра.

(У овом тексту језгро слога на који пада иктус означено је масним слогом.)

Стопе се образују различитим састављањем дужина и краткоћа (гдје је *краткоћа* назив за кратак слог, а *дужина* за дуг слог).

Слог је *кратак* или *лаган* ако се у његовом језгру налази кратак вокал (ε, ο, ᾰ, ῐ, ῠ), а *дуг* или *тежак*, или *по нарави* (грч. φύσει, лат. *naturā*), ако се у његовом језгру налази било дуг вокал (η, ω, ᾱ, ῑ, ῡ) било дифтонг, или *по позицији* (грч. θέσει, лат. *positione*), ако за његовим језгром слиједи више него 1 консонант (тј. ако је слог *затворен*).

(Пази: ζ, ξ, ψ броје се као 2 консонанта, а ̓ као 0 консонаната!)

Састављањем једне дужине са двјема краткоћама постаје стопа ⏜, или *дактил* (грч. δάκτυλος, лат. *dactylus*), а састављањем двију дужина постаје стопа – –, или *спондеј* (грч. σπονδεῖος, лат. *spondaeus*), гдје, у оба случаја, ´ означава мјесто јачине, тј. иктуса; ово су стопе које се налазе у хексаметру.

(У овом тексту скраћеница за дактил је D, а за спондеј S.)

У хексаметру, спондеј може по потреби одмијенити било који дактил будући да су ове двије стопе истовриједне, пошто је и једна и друга вриједе 4 *море*. (Мора (μ) је арбитрарна јединициа дужине; кратак слог вриједи 1 мору а дугачак 2 море.)

Посљедњи слог у хексаметру — који се зове и *клаузила* (лат. *clausula*) — је тзв. *двоглави слог* (лат. *syllaba anceps*); тај слог нема одређену дужину него је, због опадања гласа у клаузули, или кратак или дугачак; према томе, посљедња стопа у хексаметру је или спондеј, ако је посљедњи слог дугачак, или трохеј, ако је тај слог кратак.

(Трохеј, ⏜, постаје састављањем једне дужине са једном краткоћом.)[2]

(Скраћеница за овакву, неизвјесну стопу је X.)

Хексаметар може имати највише 17 слогова, ако су стопе 1–5 дактили, а најмање 12 слогова, ако су те стопе спондеји.

Али, број мора у хексаметру остаје исти без обзира на број слогова: акаталектички хексаметри (у којима је посљедња стопа спондејска) имају 24 море (= 6 x 4μ), а каталектички хексаметри (у којима је посљедња стопа трохејска), имају 23 море (= (6 x 4μ) - 1μ).

Према томе, хексаметар се може свести на ову општу схему:

⏜ ⏑⏑ | ⏜ ⏑⏑ | ⏜ ⏑⏑ | ⏜ ⏑⏑ | ⏜ ⏑⏑ | ⏜ ⏑

гдје је ⏜ ⏑⏑ дактил или спондеј а ⏜ ⏑ спондеј или трохеј.

2. Анализа хексаметра

Како анализирамо хомерски хексаметар? Узмимо примјер из *Одисеје*:

[1] **αὐ**τὰρ ἐπ**εἰ** ῥ᾽ ἐπὶ ν**ῆ**α κατ**ή**λθομεν **ἠ**δὲ θάλ**α**σσαν λ (11) 1 DDDDDX
А кад дођемо к лађи, кад к морској дођемо води[3]

---

[1] Сама ријеч ἑξάμετρος јавља се најпрво код Херодота, у изразима ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ и ἐν ἔπεσι ἑξαμέτροισι; *v.* 1.47.2 и 7.220.3.

[2] Хексамретри у којима је посљедњи дактил трохејски су тзв. *каталектички хексаметри* јер, заправо, посљедњем дактилу недостаје један кратак слог.

[3] Овдје и даље превод стихова из *Илијаде* и *Одисеје* је онај Маретићев; *v. Изворе* испод.

Најпрво, стих подијелимо на слогове а силабификацију пустимо да тече *in continuo*, тј. не обазирући се на границе међу ријечима (и занемарујући, такође, лексички акценат и *spiritus*, пошто ʽ не чини позицију), тако да од пр. [1] горе добијемо сљедећи низ слогва:

[1а] αυ-τᾰ-ρε-πει-ρε-πῐ-νη-ᾰ-κᾰ-τηλ-θο-με-νη-δε-θᾰ-λᾰσ-σᾰν

(Подсјетимо се: ријечи се на слогове дијеле 1. тако што вокал пред вокалом чини засебан слог (под условом да та два вокала скупа не чине дифтонг); 2. тако што консонант између вокала припада другом слогу; и, 3. тако што, гдје међу вокалима има више консонаната, другом слогу припадају само они консонанти који могу да стоје на почетку грч. ријечи.)

Затим гледамо који су слогови дугачки:

[1б] αυ-τᾰ-ρε-πει-ρε-πῐ-νη-ᾰ-κᾰ-τηλ-θο-με-νη-δε-θᾰ-λᾰσ-σᾰν

По нарави су дугачки слогови νη, νη, који у свом језгру имају дугачак вокал, и αυ, πει, који у свом језгру имају дифтонг; по позицији је дугачак слог λᾰσ, у чијем језгру је кратак вокал иза којег слиједе 2 консонанта; и, коначно, и по нарави и по позицији дугачак је слог τηλ, који у свом језгру има дугачак вокал иза којег слиједе 2 консонанта.

Затим гледамо који су слогови кратки:

[1в] αυ-τᾰ-ρε-πει-ρε-πῐ-νη-ᾰ-κᾰ-τηλ-θο-με-νη-δε-θᾰ-λᾰσ-σᾰν

И по нарави и по позивији кратки су слогови τᾰ, ρε, πῐ, ᾰ, κᾰ, θο, με, δε, θᾰ, σᾰν који у свом језгру имају кратак вокал иза којега нигдје не слиједи више од 1 консонанта.

Затим, повезујемо дугачке и кратке слогове у стопе, тј. у дактиле и спондеје, и тако добијамо сљедећу схему:

[1г] ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ | ⏑ ⏒

Коначно, мећемо иктусе на јачине ових стопа и, подижући глас на тим мјестима, читамо, тј. скандирамо:

[1д] **αυ**-τᾰ-ρε-**πει**-ρε-πῐ-**νη**-ᾰ-κᾰ-**τηλ**-θο-με-**νη**-δε-θᾰ-**λασ**-σᾰν

3. МИЈЕЊАЊЕ ДАКТИЛÂ СПОНДЕЈИМА

Било који дактил, као што је речено у од. 1 горе, може се по потреби одмијенити спондејем, као нпр. у овом стиху:

[2] **οὕ**νεκ᾽ ἐγὼ κούρ**η**ς Χρυσ**η**ΐδος **ἀ**γλά᾽ ἄπ**οι**να — A (1) 111 — DSSDDX
што ја уцјене сјајне за кћерку Хрисову н'јесам

гдје, мјесто дактила, стоји спондеј у стопама 2 и 3. Но, ријетко бива да спондеј одмијени дактил у стопи 5; али, гдје се то ипак деси, такав се стих зове *спондијак* (грч. στίχος σπονδειακός / σπονδειάζων, лат. *versus spondiacus*). Такав је нпр. овај стих:

[3] **ἦ**λθε δ᾽ ἐπ**ὶ** ψυχ**ὴ** μητρ**ὸ**ς κατατ**ε**θνη**υ**ίης — λ (11) 84 — DSSDSX
Уто ми покојне мајке ~~Антиклије~~ приступи душа

гдје, мјесто дактила, стоји спондеј у стопи 5 (и у стопама 2 и 3, као у пр. [2] горе). Такође, ријетко бива да спондеј одмијени дактил у свим стопама, али и такви се стихови налазе, па нпр. читамо:

[4] ψυχὴν κικλήσκων Πατροκλῆος δειλοῖο — Ψ (23) 221 — SSSSSX
~~мочаше земљу~~ душу Патрокла зазивајућ јадног

гдје, мјесто дактила, стоји спондеј у стопама 1–5.

Уопште, дактилски ритам оставља живљи, а спондејски озбиљнији утисак.

4. ОБЛИЦИ ХЕКСАМЕТРА

С обзиром на то који је дактил у стопама 1–5 одмијењен спондејем, могу се разликовати 32 (= 2^5) различита *облика хексаметра*, и то:

DDDDDX	SSSDSX	SSDSDX
SDDDDX	SSSSDX	SSDDDX
DSDDDX	DDSSSX	DSSDDX
DDSDDX	SDDSSX	DDSSDX
DDDSDX	SSDDSX	DDDSSX
DDDDSX	SSSDDX	SDSDDX
SSSSSX	DSSDSX	SDDSDX
DSSSSX	DSSDSX	SDDDSX
SDSSSX	DSSSDX	DSDSDX
SSDSSX	SDSDSX	DSDDSX
	SDSSDX	DDSDSX

Сви ти облици и заиста се налазе код Хомера:

[5] **αὖ**τις ἔπ**ει**τα πέδ**ο**νδε κυλίνδετο λ**ᾶ**ας ἀν**αι**δής — λ (11) 598 — DDDDDX
низ бродо у тај се пар скотрља хридина грдна

[6] **ἠ**ὼς μὲν κροκόπ**ε**πλος ἐκ**ί**δνατο π**ᾶ**σαν ἐπ᾽ **αἶ**αν — Θ (8) 1 — SDDDDX
Зора у шафран-плашту по земљи се читавој просу

[7] **αὐ**τὰρ ἐπ**εὶ** κόσμ**η**θεν ἅμ᾽ **ἠ**γεμόν**ε**σσιν ἕκ**α**στοι — Γ (3) 1 — DSDDDX
Кад се све већ војске поређају с вођама својим

[8] **ὣ**ς ἔφατ᾽ **εὐ**χόμεν**ο**ς· τοῦ δ᾽ ἔκλυε Π**α**λλὰς Ἀθ**ή**νη — Ε (5) 121 — DDSDDX
Такову молитву рече, и Палада чу га Атена

[9] βῆ **δ**᾽ ἀκέ**ω**ν παρὰ θῖνα πολυφλοίσβ**οι**ο θαλ**ά**σσης — Α (1) 34 — DDDSDX
те он шутећи оде уз обалу прешумног мора

[10] **ὡ**ς δ' ὅτε κ**ά**πριον **ἀ**μφὶ κύν**ε**ς θαλερ**οί** τ' αἰζ**η**οὶ — Λ (11) 414 — DDDDSX
Као кад вепра пси и младићи гонити стану

[11] **Ἀ**τρείδ**η**ς· τὼ δ' **αὖ**τ' ἐκ δ**ί**φρου γ**ου**ναζέσθην — Λ (11) 130 — SSSSSX
Атрид […] / *те они се пред њима на кољена у колма свију*

[12] **ἦ**λθε δ' ἐπ**ὶ** ψυχ**ὴ** Πατρ**ο**κλῆ**ο**ς δειλ**οῖ**ο — Ψ (23) 65 — DSSSSX
онда јадног душа Патрокла приступи [*к њему*]

[13] **ἥ**ρω' **Ἀ**λκάθο**ο**ν, γαμβρ**ὸ**ς δ' ἦν **Ἀ**γχίσ**α**ο — N (13) 428 — SDSSSX
~~ожакне~~, Алкатоја храброг, што зет је био Анхису

[14] ἐν καλῇ **β**ήσσ**η** μέγαν **οἰ**ῶν **ἀ**ργεννά**ω**ν — Σ (18) 588 — SSDSSX
у долу / *красноме пашњак је пун бјелоруних био оваца*

[15] β**ά**λλον δ' **ἀ**λλήλ**ου**ς χαλκ**ή**ρεσιν ἐγχείη**σ**ιν — Σ (18) 534 — SSSDSX
мједена копља од једних полете к другима одмах

[16]	τὸν δὴ μήκιστον καὶ κάρτιστον κτάνον ἄνδρα *те ја највећег тад и најјачег убих јунака*	H (7) 155	SSSSDX
[17]	ἄστυδε νῦν ἰέναι, μὴ μίμνειν ἠῶ δῖαν *у град се сад повратит* […] *и не велим божанску чекати зору*	Σ (18) 255	DDSSSX
[18]	ἀλλ᾽ οἷόν τινά φασι βίην Ἡρακληείην *али друкчији — веле — Хералкло бијаше јаки*	E (5) 638	SDDSSX
[19]	χρύσειαι ζωῇσι νεήνισιν εἰοικυῖαι *златне ~~ужурбају тад~~, на дјевојке наличне живе*	Σ (18) 418	SSDDSX
[20]	Ἑρμῆς δὲ ψυχὰς Κυλλήνιος ἐξεκαλεῖτο *Уто ~~убѝјенӣх~~ душе ~~просáцā~~ Килéњанин зовне*	ω (24) 1	SSSDDX
[21]	μῦθον ἐπαινήσαντες Ὀδυσσῆος θείοιο *Ријеч Одисеја сви божанског хвалити стану*	B (2) 335	DSDSSX
[22]	ἦλθε δ' ἐπὶ ψυχὴ μητρὸς κατατεθνηυίης *Уто ми покојне мајке ~~Антѝклијē~~ приступи душа*	λ (11) 84	DSSDSX
[23]	ἀμφὶ δ' ἄρ' Αἴαντας δοιοὺς ἵσταντο φάλαγγες *Около Ајаса два се поређају чете*	N (13) 126	DSSSDX
[24]	Ἑρμείας δὲ ἄναξ δῶκεν Πέλοπι πληξίππῳ *игрикоњевић Пелоп од Хермије доби га на дар*	B (2) 104	SDSDSX
[25]	Ἀτρείδης τε ἄναξ ἀνδρῶν καὶ δῖος Ἀχιλλεύς *Атрејев син, јунацима краљ, и дивни Ахилеј*	A (1) 7	SDSSDX
[26]	ἀλλήλων ἰθυνομένων χαλκήρεα δοῦρα *колико бацаху копља, мједоковна ~~између вода~~*	Z (6) 3	SSDSDX
[27]	Ὣς οἳ μὲν Τρῶες φυλακὰς ἔχον· αὐτὰρ Ἀχαιοὺς *Тако стражаху ондје Тројанци. Али Ахејце*	I (9) 1	SSDDDX
[28]	οὕνεκ᾽ ἐγὼ κούρης Χρυσηΐδος ἀγλά᾽ ἄποινα *што ја уцјене сјајне за кћерку Хрисову н'јесам*	A (1) 111	DSSDDX
[29]	στῆ δὲ μάλ' ἐγγὺς ἰὼν καί μιν πρὸς μῦθον ἔειπεν *близу ~~к Одисеју~~ стане и њему бесједу почне*	Λ (11) 429	DDSSDX
[30]	Χερσιδάμαντα δ' ἔπειτα καθ' ἵππων ἀΐξαντα *Затим Херсидамаса, кад с кола на земљу скочи*	Λ (11) 423	DDDSSX
[31]	Ὣς εἰπὼν πυλέων ἐξέσσυτο φαίδιμος Ἕκτωρ *Тако свијетли Хектор изрекавши јурне кроз врата*	H (7) 1	SDSDDX
[32]	νύμφαι τ' ἠΐθεοί τε πολύτλητοί τε γέροντες *невјесте и младићи, многòтрпни тàкōђер старци*	λ (11) 38	SDDSDX
[33]	ἐν θυμῷ μεμαῶτες ἀλεξέμεν ἀλλήλοισιν *један другом помагат желећи у срцу жељно*	Γ (3) 9	SDDDSX
[34]	οὐλομένην, ἣ μυρί᾽ Ἀχαιοῖς ἄλγε᾽ ἔθηκε *погубну, којано зада Ахејцима тисућу јада*	A (1) 2	DSDSDX
[35]	οὐ γὰρ ἐγὼ Τρώων ἕνεκ᾽ ἤλυθον αἰχμητάων *та ја због копљаника не дођох Тројаца амо*	A (1) 152	DSDDSX
[36]	ὕπνος ἔχε γλυκερὸς πολλὰ φρεσὶν ὁρμαίνοντα *заспати слатко не може размишљајућ у срцу много*	K (10) 4	DDSDSX

Али, колико се често који облик јавља? Узмимо као узорак 22. пјевање *Одисеје* (501 стих). У том дијелу ове Хомерове пјесме анализом свих стихова долазимо до оваквих бројева:

DDDDDX: *vv.* 2, 7, 13, 15, 19, 31, 34, 35, 44, 47, 52, 55, 56, 60, 71, 76, 80, 83, 86, 89, 95, 96, 97, 99, 105, 108, 109, 112, 125, 127, 148, 150, 151, 154, 155, 170, 178, 179, 180, 182, 184, 196, 197, 205, 215, 217, 219, 220, 233, 255, 256, 264, 265, 267, 269, 273, 277, 284, 287, 292, 295, 299, 305, 317, 318, 320, 327, 329, 330, 338, 355, 356, 360, 364, 367, 370, 377, 383, 387, 390, 391, 393, 401, 409, 412, 413, 415, 416, 417, 426, 428, 430, 436, 437, 438, 443. 446. 447, 452, 470, 474, 479, 490, 496, 497, 499; или, свега 106 *vv.*, тј. 21.15%.

SDDDDX: *vv.* 16, 17, 22, 51, 57, 65, 69, 94, 100, 110, 115, 121, 135, 136, 137, 142, 144, 161, 162, 165, 168, 188, 195, 201, 202, 211, 212, 213, 214, 222, 239, 243, 251, 257, 263, 268, 281, 282, 283, 285, 301, 309,

310, 311, 312, 314, 321, 325, 334, 336, 343, 344, 345, 348, 357, 359, 362, 366, 379, 381, 394, 396, 407, 408, 421, 431, 441, 442, 444, 458, 459, 462, 463, 473, 476, 483, 486, 488, 495; или, свега 79 *vv.*, тј. 15.76%.

DSDDDX: *vv.* 1, 5, 11, 12, 20, 36, 39, 40, 41, 48, 54, 62, 67, 68, 70, 85, 87, 102, 128, 132, 140, 147, 149, 152, 157, 163, 164, 172, 176, 186, 187, 190, 193, 203, 204, 209, 221, 223, 224, 226, 228, 236, 240, 245, 248, 252, 261, 280, 289, 296, 307, 316, 323, 326, 328, 340, 347, 349, 371, 372, 376, 380, 392, 395, 397, 402, 404, 414, 432, 433, 466, 468, 475, 481, 482, 487; или, свега 76 *vv.*, тј. 15.16%.

DDSDDX: *vv.* 8, 25, 30, 111, 134, 206, 208, 210, 227, 266, 290, 293, 306, 308, 351, 353, 358, 368, 434, 435, 461, 467; или, свега 22 *vv.*, тј. 4.39%.

DDDSDX: *vv.* 9, 18, 23, 43, 46, 63, 81, 82, 84, 92, 116, 119, 126, 131, 143, 146, 158, 166, 174, 194, 242, 247, 363, 365, 382, 385, 386, 406, 464, 478, 489, 498; или, свега 32 *vv.*, тј. 6.38%.

DDDDSX: *vv.* 291, 333, 448, 480, 492; или, свега 5 *vv.*, тј. 0.99%.

SSSSSX: *vv.* 175; или, свега 1 *v.*, тј. 0.19%.

DSSSSX: *vv.* —; или, свега 0 *vv.*, тј. 0%.

SDSSSX: *vv.* —; или, свега 0 *vv.*, тј. 0%.

SSDSSX: *vv.* —; или, свега 0 *vv.*, тј. 0%.

SSSDSX: *vv.* —; или, свега 0 *vv.*, тј. 0%.

SSSSDX: *vv.* —; или, свега 0 *vv.*, тј. 0%.

DDSSSX: *vv.* —; или, свега 0 *vv.*, тј. 0%.

SDDSSX: *vv.* —; или, свега 0 *vv.*, тј. 0%.

SSDDSX: *vv.* 422; или, свега 1 *v.*, тј. 0.19%.

DSDSSX: *vv.* 260; или, свега 1 *v.*, тј. 0.19%.

SSSDDX: *vv.* 339, 384, 484; или, свега 3 *vv.*, тј. 0.59%.

DSSDSX: *vv.* —; или, свега 0 *vv.*, тј. 0%.

DSSSDX: *vv.* 73, 98, 167, 238, 253, 425; или, свега 6 *vv.*, тј. 1.19%.

SDSDSX: *vv.* —; или, свега 0 *vv.*, тј. 0%.

SDSSDX: *vv.* 28, 278, 450; или, свега 3 *vv.*, тј. 0.59%.

SSDSDX: *vv.* 3, 33, 38, 42, 59, 66, 91, 93, 114, 115, 133, 160, 191, 250, 254, 315, 332, 337, 375, 427; или, свега 20 *vv.*, тј. 3.99%.

SSDDDX: *vv.* 21, 29, 32, 58, 64, 113, 120, 122, 124, 169, 177, 198, 200, 230, 232, 234, 241, 244, 249, 258, 259, 274, 275, 276, 279, 286, 335, 341, 352, 369, 410, 411, 471, 491; или, свега 34 *vv.*, тј. 6.78%.

DSSDDX: *vv.* 10, 27, 50, 61, 72, 79, 90, 156, 216, 297, 322, 374, 378, 398, 423, 451; или, свега 16 *vv.*, тј. 3.19%.

DDSSDX: *vv.* 118, 324, 405; или, свега 3 *vv.*, тј. 0.59%.

DDDSSX: *vv.* 139, 237; или, свега 2 *vv.*, тј. 0.39%.

SDSDDX: *vv.* 145, 153, 199, 235, 270, 302, 429, 454, 456, 477, 493, 500, 501; или, свега 13 *vv.*, тј. 2.59%.

SDDSDX: *vv.* 4, 6, 14, 26, 37, 75, 77, 88, 103, 104, 138, 159, 181, 225, 229, 231, 246, 288, 300, 304, 313, 342, 346, 350, 373, 388, 399, 424, 455, 472; или, свега 30 *vv.*, тј. 5.98%.

SDDDSX: *vv.* 45, 419, 485; или, свега 3 *vv.*, тј. 0.59%.

DSDSDX: *vv.* 24, 49, 53, 74, 101, 106, 107, 123, 129, 130, 141, 171, 173, 183, 185, 189, 207, 271, 272, 294, 303, 331, 354, 361, 389, 400, 418, 420, 439, 445, 449, 453, 460, 469, 494; или, свега 35 *vv.*, тј. 6.98%.

DSDDSX: *vv.* 319, 403, 440, 457, 465; или, свега 4 *vv.*, тј. 0.79%.

DDSDSX: *vv.* 78, 298; или, свега 2 *vv.*, тј. 0.39%.

Из тих резултата постаје јасно, најпрво, да је, уопште, облик XXXXDX (сса 97% свих случајева) много чешћи него облик XXXXSX (то јест, спондејски стих) (сса 3% свих случајева), као што је речено у од. 3 горе, а, затим, да је, у оквиру облика XXXXDX, далеко најчешћи облик DDDDDX (то јест, чисти дактилски хексаметар) (сса 20% свих случајева), за којим слиједе облици SDDDDX и DSDDDX (скупа сса 30% свих случајева); према томе, само облици DDDDDX, SDDDDX, DSDDDX чине сса 50% свих случајева. Остали облици јављају се релативно ријетко.

5. Посебне метричке појаве

Посебне метричке појаве дијеле се на *појаве ванредних краткоћа* (од. 5.1) и *појаве ванредних дужина* (од. 5.2).

5.1 *Појаве варедних краткоћа*

Варедне краткоће појављују се у облику *епске корепције* (од. 5.1.1), *атичке корепције* (од. 5.1.2) и *синицезе* (од. 5.1.3).

5.1.1 *Епска корепција*

Епска корепција (лат. *correptio epica*) је појава ванредне краткоће у стиху, која се обично налази на мјесту диуфтонгâ у сандхију, а бива због тога што под тим условом општа правила силабификације из од. 1. и 2. горе за дифтонге каткад не вриједе.

Наиме, према општим правилима нпр. овај стих:

[37] **ἐ**ν δὲ τὰ μ**ῆ**λα λαβ**ό**ντες ἐβ**ή**σαμεν, **ἂ**ν δὲ κ<u>αὶ</u> **αὐ**τοὶ — λ (11) 4 — DDDDDX
затим у лађу овце упустисмо, онда и сами

на слогове дијели се овако:

[37а] **εν**-δε-τᾰ-**μη**-λᾰ-λᾰ-**βον**-τε-σε-**βη**-σᾰ-μεν-**αν**-δε-κ<u>αι</u>-**αυ**-τοι

то јест, тако да је слог και дугачак, јер се у његовом језгру налази дифтонг, што чини да овај слог буде по нарави дугачак — али то не одговара метру (јер на том мјесту метар тражи кратак слог)

Али, уствари, тај стих на слогове дијели се овако:

[37б] **εν**-δε-τᾰ-**μη**-λᾰ-λᾰ-**βον**-τε-σε-**βη**-σᾰ-μεν-**αν**-δε-κ<u>ᾰ</u>-**j̯αυ**-τοι

гдје нема слога και него се мјесто њега налазе слогови κᾰ и jαυ, који постају тако што се, у сандхију, дифтонг αι дијели на двоје: његов први дио, вокал ᾰ, чини језгро слога κᾰ (који је по нарави кратак), а његов дурги дио, вокал ῐ (у облику свог алофона *j*), чини онсет сљедећег слога jαυ,[4] по чему пак бива да се дугачак слог, гдје метар то тражи, скрати.

Неколики други примјери епске корепције:

[38] π**ει**ρ<u>ᾷ</u> ἐμ**εῖ**ο γερ**αι**ὲ κ<u>αὶ</u> **εἴ**ρε<u>αι</u> Ἕκτορα δ**ῖ**ον — Ω (24) 390 — DDDDDX
Мене, о старче, кушаш, за Хектора дивног питаш

[39] Μ**υ**ρμιδόν**ω**ν δ' ἔξ**ει**μι, πατ**ὴ**ρ δέ μ<u>οί</u> **ἐ**στι Πολ**ύ**κτωρ — Ω (24) 397 — DSDDDX
~~Дошо сам с њим~~; Мирмидонац по роду сам, отац се мени / зове Поликтор

[40] τ**ῶ**ν ἁμόθ**ε**ν γε, θε**ά**, θύγατ**ε**ρ Διός, **εἰ**πὲ κ<u>αὶ</u> **ἡ**μῖν — α (1) 10 — DDDDDX
И нама, Зеусова кћери, припòвједи о томе свему

[41] **ἡ** δ' ἐς π**εί**ραθ' ἵκ**α**νε βαθ**υ**ῤῥό<u>ου</u> **Ὠ**κεαν**οῖ**ο — λ (11) 13 — SDDDDX
лађа нам наће меће Окèана дубоких струја

[42] ψ**υ**χ<u>αὶ</u> ὑπ**ὲ**ξ Ἐρέβ**ευ**ς νεκύ**ω**ν κατατ**ε**θνη**ώ**των — λ (11) 37 — DDDDSX
душе […] / *покојних људи одоздо из Ереба купит се стану*

[43] **ἔ**νθα σ' ἔπ**ει**τα, ἄν**α**ξ, κέλομ**αι** μνήσ**α**σθ<u>αι</u> ἐμ**εῖ**ο — λ (11) 71 — DDDSDX
пак те молим, о краљу, на мене да помислиш тамо

---

[4] У υ-дифтонзима алофон гласа υ је ϝ.

[44] **ἀ**θανάτ**οι**σι θε**οῖ**σι, τοὶ **οὐ**ρανὸν **εὐ**ρὺν ἔχ**ου**σι λ (11) 133 DDDDDX
бозима бесмртним, владарима широког неба

5.1.2 *Атичка корепција*

Атичка корепција (лат. *correptio Attica*) је појава ванредне краткоће у стиху, која се увијек налази у *слабој позицији* (лат. *positio debilis*) (то јест, на мјесту вокалâ испред тзв. групе *muta cum liquida*) (= π, β, τ, δ, κ, γ + λ, ρ), а бива, опет, због тога што под тим условом општа правила силабификације из од. 1. и 2. горе за слабу позицију каткад не вриједе.

Према општима правилима нпр. овај стих:

[45] κ**αί** μιν φ**ω**νήσ**α**ς ἔπε**α** πτερόεντ**α** προσ**ηύ**δων λ (11) 56 SSDDDX
бесједу започнем с њим и крилате прозборим р'јечи

на слогове дијели се овако

[45a] **και**-μῐν-φ**ω**-νη-σ**ᾱ**-σε-πε-**ἄπ**-τε-ρο-**εν**-τᾰπ-ρο-σ**ηυ**-δων

то јест, тако да је слог τᾰπ дугачак, јер за његовим језгром слиједи 1 консонант, што чини да овај слог, будући затворен, буде по позицији дугачак — али то не одговара метру (јер на том мјесту метар тражи кратак слог).

Али, уствари, тај стих на слогове дијели се овако:

[45a] **και**-μῐν-**φω**-νη-**σᾱ**-σε-πε-**ἄπ**-τε-ρο-**εν**-τᾰ-προ-**σηυ**-δων

гдје нема слога τᾰπ него се мјесто њега налазе слогови τᾰ и προ, који постају тако што се, у слабој позицији, група πρ не дијели на двоје, тако да први консонант, π, чини коду слога τᾰπ а други, ρ онсет слога ρο, него и један и други консонант чине онсет слога προ, а слог τᾰ (који је према томе остаје отворен) постаје кратак по нарави, будући да у себи има кратак вокал, по чему, опет, бива да се дугачак слог, гдје метар то тражи, скрати.

Неколики други примјери атичке корепције:

[46] **ἀ**θάνατ**ο**ν θεὸν **ὦ**δε βροτ**οὺ**ς ἀγαπ**α**ζέμεν **ἄ**ντην Ω (24) 464 DDDDDX
смртнике људе бог да бесмртни милује тако

[47] φ**οι**τᾷ δ' **οὔ**τε θε**οῖ**σι τετι**μ**ένος **οὔ**τε βροτ**οῖ**σιν Ω (24) 533 SDDDDX
лута, а богови њега не часте ни људи смртни

[48] κ**α**τθάψ**αι**, λα**οὺ**ς δὲ λίθ**ου**ς ποί**η**σε Κρονί**ω**ν Ω (24) 611 SSDSDX
~~*имо* покопат *их тако,*~~ *кад Кронион у камен народ / претвори*

[49] **οἳ** δ' ἐπ' ὀν**εί**αθ' ἑτ**οῖ**μ**α** προκ**εί**μενα χ**εῖ**ρας ἴ**α**λλον Ω (24) 627 DDDDDX
рукама посегну тада за готовим јелима они

[50] σ**οὶ** δὲ Κλυτ**αι**μνήστρ**η** δόλον **ἤ**ρτυε τ**η**λόθ' ἐ**ό**ντι λ (11) 439 DSDDDX
а Клитемнестра теби далеко сноваше варку

[51] **ἀ**φραδέ**ες** ναί**ου**σι, βροτ**ῶ**ν εἴδ**ω**λα καμ**ό**ντων λ (11) 476 DSDSDX
станују у несвијести, тек утваре покојних људи

[52] **ἄ**κρον ὑπ**ε**ρβαλέ**ει**ν, τότ' ἀπ**ο**στρέψ**α**σκε κρατ**αι**ΐς λ (11) 597 DDDSDX
брȉјегу преко врхȕнца, тежина нòгā га натраг

5.1.3 *Синицеза*

Синицеза (грч. συνίζησις, лат. *synizesis*) је појава ванредне краткоће у стиху, која се увијек налази у хијату (гдје се дотичу два вокала), а бива, опет, због тога што под тим условима општа правила силабификације из од. 1. и 2. горе за вокале каткад не вриједе.

Наиме, према општима правилима нпр. овај стих:

[53] Μ**ῆ**νιν ἄ**ει**δε θε**ὰ** Πηλ**η**ϊάδε̲**ω** Ἀχιλ**ῆ**ος A (1) 1 DDSDDX
Срӯбу ми, богињо, пјевај Ахилеја, Пелеју сина

на слогове дијели се овако:

[53] **μη**-νι-να-**ει**-δε-θε-**α**-πη-**λη**-ι-α-δε̲-**ω**-α-χι-λ**η**-ος

то јест, тако да δε чини један, а ω други слог — али то не одговара метру (јер на том мјесту метар не тражи 2 слога, него 1.)

Али, уствари, тај стих на слогове дијели се овако:

[53] **μη**-νι-να-**ει**-δε-θε-**α**-πη-**λη**-ι-α-δj**ω**-α-χι-λ**η**-ος

гдје нема нема слогова δε и ω него се мјесто тога налази слог δjω који постаје тако што, у хијату, први вокал, ε, прелази у *j*, што чини да читав стих има један слог мање, по чему, опет, бива да се два слога, гдје метар то тражи, скрате у један.

Неколики други примјери синицезе:

[54] κ**α**λὴν πρ**ω**τοπαγε̲**α**, πείρ**ι**νθα δὲ δ**ῆ**σαν ἐπ' **αὐ**τῆς Ω (24) 267 SDSDDX
красна, сложена првом и кошару привежу озго

[55] **ὅ**φρά κεν **ἐ**ς κλισί**η**ν Πηλ**η**ϊάδε̲**ω** ἀφίκ**ω**μαι Ω (24) 431 DDSDDX
све док не дођем ја у чадор Ахилеју дивном

[56] **ἐ**νδυκέ**ω**ς ἐν ν**η**ὶ θο**ῇ** ἢ πεζὸς ὁμ**α**ρτέ̲ων Ω (24) 438 DSDSDX
усрдно бродит ћу с тобом ил' пјешке водит ћу тебе

[57] **ὣ**ς Ἀχιλ**εὺ**ς θάμβ**η**σεν ἰδ**ὼ**ν Πρίαμ**ο**ν θεο**ει**δέα Ω (24) 483 DSDDDX
тако се зачуди дивни Ахилеј Пријама спазив

[58] τ**ὰ**ς εἰ μ**έ**ν κ' ἀσινέ̲**α**ς ἐά**ᾳ**ς νόστ**ου** τε μέδ**η**αι λ (11) 110 SDDSDX
стада ли не такнеш тих на уму повратак држећ

[59] **ὄ**φρ' εἰδέ̲**ω**, ὅσσ**οι** τε καὶ **οἵ** τινες **ἀ**νέρες **εἰ**σί π (16) 236 SSDDDX
да знам, колȉкō их има, и какови то ли су људи

[60] πρ**ῶ**τον μ**ὲ**ν πελέκε̲**α**ς στῆσ**ε**ν, διὰ τ**ά**φρον ὀρ**ύ**ξας φ (21) 120 SDSDDX
најприје сјекире у ред поразмеће, за све искòпāв

5.2 *Појаве дужења*

Ванредне дужине појављују се у облику *скривене позиције* (од. 5.2.1), *метричког дужења* (од. 5.2.2) и *дужења у паузи* (5.2.3).

5.2.1 *Скривена позиција*

Скривена позиција је појава ванредне дужине у стиху, која се обично налази између ријечи, а бива због тога што под тим условом условима општа правила силабификације из од. 1. и 2. горе за консонанте каткад не вриједе.

Према општима правилима нпр. овај стих:

[69] **εἰ**λόμεθ᾽· **αὐ**τοὶ δ᾽ **αὖ**τε παρ**ὰ̲** ῥόον **Ὠ**κεαν**οῖ**ο λ (11) 21 DSDDDX
узевши уздуж струје океанске пођосмо сви ми

на слогове дијели се овако:

[69a] **ει**-λο-με-**θαυ**-τοι-**δαυ**-τε-πᾰ-**ρᾰ̲**-ρο-ο-**νω**-κε-ᾰ-**νοι**-ο

то јест, тако да је слог ρᾰ кратак, јер се у његовом језгру налази кратак вокал иза којега слиједи 1 консонант, што чини да тај слог, будући отворен, буде кратак — али то не одговара метру (јер на том мјесту метар тражи дугачак слог.)

Али, уствари, тај стих на слогове дијели се овако:

[69б] **ει**-λο-με-**θαυ**-τοι-**δαυ**-τε-πᾰ-**ρᾰ̆*h*-ρο-ο-**νω**-κε-ᾰ-**νοι**-ο

гдје нема слога ρᾰ него се мјесто њега налази слог ρᾰ*h*, који у коди има *h* што чини да, овај слог, ρᾰ*h*, буде затворен, и, према томе (будући испред слога ρο), дугачак по позицији, по чему, опет, бива да се кратак слог, гдје метар то тражи, продужи.

Дужење у позицији је језичка појава, не метричка; оно одражава језичко стање које је старије од уобичајене редакције текста; уп. ῥόον < *hρόον < *sro̯u̯om.

(Најчешће бива скривена позиција на мјесту ие. гласа *u̯ који се, у доцнијој историји грч. језика, изгубио, али код Хомера још каткад чини позицију.)

Још неколики примјери скривене позиције:

[70]	**εἶ**μι καὶ **οὐ**χ ἄλι**ο**ν ἔπος **ἔ**σσεται. **εἰ** δέ μοι **αἶ**σα *идем, и бесједа неће бадава бити; ал' умр'јет*	Ω (24) 224	DDDDDX
[71]	**ἀ**λλ' ἐγὼ **οὐ**δέν σ**ε** ῥέξ**ω** κακά, κ**αὶ** δέ κεν **ἄ**λλον *ал' ја нећу ти зла учинит и другог од тебе*	Ω (24) 370	DSSDDX
[72]	**ἓ**ξ μὲν θ**υ**γατέρ**ε**ς, ἓξ δ' **υἱ**έες **ἠ**βώ**ο**ντες *шест јој је* [умрло] *кћери и младих шест јој синова*	Ω (24) 604	SDSDSX
[73]	**οὐ** γὰρ ἔτ**ι** σάρκ**α**ς τε καὶ **ὀ**στέα **ἶ**νες ἔχ**ου**σιν *жиле им кости више не држе с месом, већ све то*	λ (11) 219	DSDDDX
[74]	γ**υ**μνὸν τ**ό**ξον ἔχ**ω**ν καὶ ἐπ**ὶ** νευρ**ῇ**φιν ὀϊστόν *лук го држи он, на тетиви стријела му стоји*	λ (11) 607	SDDSDX
[75]	**αἶ**ψα δ' ἰ**αί**νετο κ**η**ρός, ἐπ**εὶ** κέλετ**ο** μεγάλ**η** ἶς *восак се гријао брзо, јер велика стискаже снага*	μ (12) 175	DDDDDX
[76]	ῥέξομεν **ἀ**θανάτ**οι**σι, τοὶ **οὐ**ρανὸν **εὐ**ρὺν ἔχ**ου**σιν ~~*најбоља*~~ *боговима, владарима широког неба, / жртвујемо*	μ (12) 344	DDDDDX

И у овим стиховима налази се скривена позиција, и то у пр. [70] горе у ἄλιον ἔπος < *-*o*-*m* *u̯ekᵘ̯-os-ø* (уп. нпр. стинд. *-am vacaḥ*), гдје позицију чини група *mu̯; у пр. [71] горе у σε ῥέξω < *tu̯-e *u̯reǵ-* (уп. нпр. ав. *θβā vərəz-*) (од *u̯r̥ǵ-*, не *u̯reǵ-*), гдје позицију чини група *u̯r; у пр. [72] горе у θυγατέρες ἓξ < *dugh₂teres *(s)u̯eḱs* (уп. нпр. стинд. *duhitaraḥ ṣaṣ*), гдје позицију чини група *s(s)u̯; у пр. [73] горе у ἔτι σάρκας < *h₁eti *tu̯r̥ḱn̥s* (уп. нпр. ав. *aiti θβarəs-*), гдје позицију чини група *tu̯*; у пр. [74] горе у ἐπὶ νευρῆφιν < *h₁epi *sneh₁-ur-eh₂-bʰi* (уп. нпр. ав. *aipi snāuuar-*) (од *sneh₁-u̯er-*), гдје позицију чини група *sn*; у пр. [75] горе у κέλετο μεγάλη < *-e-t-o s-meǵ-h₂-*, гдје позицију чини група *sm*; у пр. [76] горе у ἀθανάτοισι < *n̥+dʰu̯n̥h₂-t-ōis-su* (уп. нпр. скр. *adhvanīt*), гдје позицију чини група *dʰu̯*.

Постојање скривене позиције доказује се историјско-компаративним методом.

5.2.2 *Метричко дужење*

Метричко дужење (лат. *productio metrica*) је појава ванредне дужине у стиху, која се углавном налази у јачини стопе (често прве), код ријечи које се својом метричком схемом не уклапају у хексаметар, а бива због тога што што под тим услвом општа правила силабификације из од. 1. и 2. горе за вокале каткад не вриједе.

Према општима правилима нпр. овај стих:

[61]	δ**ι**ογενὲς Λα**ε**ρτιάδ**η**, πολυμ**ή**χαν᾽ Ὀδ**υ**σσεῦ *Зеусово чедо, домишљат Одисеју, сине Лаэртов*	λ (11) 92	DSDDDX

на слогове дијели се овако:

[61а] **δῐ**–ο–γε–**νεσ**-λᾱ-**ερ**-τῐ-ᾰ-**δη**-πο-λῠ-**μη**-χᾰ-νο-**δυσ**-σευ

то јест, тако да је слог δῐ ратак, јер је у њеовом језгру кратак вокал а за њим не слиједи ниједан консонант, што чини да овај слог буде кратак и по нарави и по позицији — али то не одговара метру (јер на том мјесту метар тражи дугачак слог).

Али, уствари, тај се стих на слогове дијели овако:

[61б] **δῑ**–ο–γε–**νεσ**-λᾱ-**ερ**-τῐ-ᾰ-**δη**-πο-λῠ-**μη**-χᾰ-νο-**δυσ**-σευ

гдје нема слога δῐ него се мјесто њега налази слог δῑ, који постаје тако што се, у јачини прве стопе (гдје не може да стоји краткоћа), глас у сканзији отеже тако да кратак постаје дугачак, по чему бива да се кратка слог, гдје метар то тражи, продужи.

Метричко дужење је метричка појава, не језичка; оно не одража језичку стварност (уп. διογενές < **di-u̯-o+ǵenh₁-es-ø*, гдје разлога за дужење нема), него нарав сканзије.[5] (Зато се каткад и назива *дужењем metri gratia*.)

Још неколики примјери метричког дужења:

[62]	**ὀ**φθαλμ**οῖ**σιν ἰδ**εῖ**ν βαί**η**ν δόμον **Ἄ**ϊδος **εἴ**σω *у дворе бога Аида / прво пошао ја, но очима својим што видим*	Ω (24) 245	DDSDDX
[63]	**ὄ**φρ' εἰδέ**ω**, ὅσσ**οι** τε καὶ **οἵ** τινες **ἀ**νέρες **εἰ**σί *да знам, колѝкō их има, и какови то ли су људи*	π (24) 236	DSDDDX
[64]	**εἰ**ν Ἄϊδ**ό**ς περ ἐ**ὼ**ν ὅτι **Ἕ**κτορα δ**ῖ**ον ἔλ**υ**σα *у Аидови дому, да Хектора дивног митом*	Ω (24) 593	DDDDDX
[65]	ν**ῦ**ν δέ που **ἐ**ν πέτρ**ῃ**σιν ἐν **οὔ**ρεσιν **οἰ**οπόλ**οι**σιν *А сад је она негдје на хрди на самотном брду*	Ω (24) 614	DSDDDX

И у овим се стиховима налази метричко дужење; уп. у пр. [62] Ἄϊδος < **n̥+u̯id-o-s* (уп. сх. *невид*); у пр. [63] ἀνέρες < **h̥₂ner-es* (уп. стинд. *naraḥ*); у пр. [64] εἰν < **h₁en* (уп. лат. *in*); у пр. [65] οὔρεσιν < **h₃er-es-su*; и тако даље, гдје језичког разлога за дужење ни у једном стиху нема.

Посебна врста метричког дужења је *разтезање* (лат. *distractio metrica*). Растезањем се дуже контраховани вокали, тако да се на њиховом мјесту налазе три море мјесто двије. (Најчешће се растезањем дужи глас ω, које постаје од αο / αω, а растеже се у οω / ωο.)

Неколикуи примјери метричког растезања:

[66]	**ἄ**νδρ' ὁρό**ω**, τάχα δ' **ἄ**μμε δι**α**ῤῥαίσ**ε**σθαι ὀ**ΐ**ω *човјека видим и мислим, обојицу да ће нас раздр'јет*	Ω (24) 355	DDDSDX
[67]	**ἓ**ξ μὲν θ**υ**γατέρ**ε**ς, ἓξ δ' **υἱ**έες **ἡ**βώ**ο**ντες *шест јој је умрло кћери и младих шест јој синова*	Ω (24) 604	SDSDSX
[68]	δ**ύ**σετό τ' **ἠ**έλι**ο**ς σκιό**ω**ντό τε π**ᾶ**σαι ἀγ**υι**αί *утоне сунце, и свѝ се по реду замраче пут*	λ (11) 12	DDDDDX

[5] Метричко дужење гласова ε и ο у редакцијама текста обично се назначава тако што се ти гласови пишу као ει и ου (али су се вјероватно скандирали као ε̄ и ō); дужење других гласова, α, ι, υ, у редакцијама обично се не назначава.

5.2.3 *Дужење у паузи*[6]

Дужење у паузи је појава ванредне дужине у стиху, која се увијек налази испред саме паузе (најчешће цезуре), а бива, опет, због тога што у под тим условом општа правила силабификације из од. 1. и 2. горе за вокале каткад не вриједе.

Према општима правилима нпр. овај стих:

[77] **εἴ**δωλ**ο**ν· αὐτὸ**ς** δὲ μετ᾽ **ἀ**θανάτ**οι**σι θε**οῖ**σι — λ (11) 602 — DSDDDX
утвару ~~само~~ / јер сам обилно он ~~се~~ мед бозима бесмртним ~~части~~

на слогове дијели се овако:

[77а] **ει**-δω-**λο**-ναυ-**τοσ**-δε-με-**τᾰ**-θᾰ-νᾰ-**τοι**-σῐ-θε-**οι**-σῐ

то јест, тако да је слог λο кратак, јер у свом језгру има кратак вокал иза којега не слиједи него 1 консонант — али то не одговара метру (јер на том мјесту метар тражи дугачкак слог).

Али, уствари, тај стих на слогове дијели се овако:

[77б] **ει**-δω-**λον**-‖αυ-**τοσ**-δε-με-**τᾰ**-θᾰ-νᾰ-**τοι**-σῐ-θε-**οι**-σῐ

гдје нема слога λο него се мјесто њега налазе слогови λον и ‖αυ, који постају тако што, у паузи, ν не припада онсету сусједнох слогу, као иначе, него коди претходног слогу, а сама се пауза, ‖, рачуна као онсет сљедећег слога, што чини да слог λον, будући затворен, постане дугачак по позицији, по чему, опет, бива да се кратак слог, гдје метар то тражи, продужи.

Дужење у паузи је метричка појава, не језичка; оно не одража језичку стварност (уп. εἴδωλον ‖ αὐτός < *-*o-m h₂eu-t-o-s*, гдје скривене позиције нема), него нарав сканзије.

Неколики примјери дужења у паузи.

[78] δῶρα δ' Ἀχι**λ**λῆ**ϊ** ‖ φερέμεν ‖ τά κε θ**υ**μὸν ἰ**ή**νῃ — Ω (24) 196 — DSDDDX
даре Ахилеју носећ, да ублажим његово срце

[79] **οἴ**κοι ἔν**ε**στι γό**ο**ς, ‖ ὅτι μ' **ἤ**λθετε κ**η**δήσ**ο**ντες — Ω (24) 240 — DDDDSX
Код куће тужњаве доста, већ дођосте мучити мене

[80] π**ύ**ξινον (‖) **ὀ**μφαλό**ε**ν ‖ εὖ **οἰ**ήκ**ε**σσιν ἀρ**η**ρός — Ω (24) 269 — DDSSDX
~~јарам~~ шимширов, с пуцем, а куке држаху чврстп

[81] τῷ πίσυν**ο**ς ‖ ἐπὶ ν**ῆ**ας ἴ**ω** ‖ Δαναῶν ταχυπ**ώ**λων — Ω (24) 313 — DDDDDX
пођем к брзокоњиком Аргејцем и к лађама њихним

[82] **Ἰ**δαῖ**ο**ν δὲ κατ' **αὖ**θι λίπ**ε**ν· ‖ ὃ δὲ μ**ί**μνεν ἐρ**ύ**κων — Ω (24) 470 — SDDDDX
Идеја остави ондје, те Идеј остане ~~коње~~ [/... притежућ]

[83] τ**ὸ** τρίτον **αὖ**θ' ὕδατ**ι**· ‖ ἐπὶ δ' **ἄ**λφιτα λ**ευ**κὰ πάλ**υ**νον — λ (11) 28 — DDDDDX
на̀покṑн воде, и свѐ то обàсȳх бијелим брашном

[84] χ**ω**όμεν**ο**ς ‖ ὅτι **οἱ** υἱ**ὸ**ν ‖ φίλον **ἐ**ξαλά**ω**σας — λ (11) 103 — DDSDDX
у срцу срди, што сина осл'јепио си му милог

И у овим стиховима налази се дужење у паузи; уп. у пр. [78] горе Ἀχιλλῆϊ ‖ φερέμεν < *-*ēu̯-i bʰer-*; у пр. [79] горе γόος, ‖ ὅτι < *-*o-s *Hi̯-o-d+kᵘ-i-d* (*spiritus* постао од **Hi̯* обично не чини позицију); у пр. [80] горе ὀμφαλόεν ‖ εὖ < *-*o-u̯en(t)-ø h₁su-ø* (= *'esu'*); у пр. [81] горе πίσυνος ‖ ἐπὶ < *-*o-s h₁epi* (= *'epi'*); у пр. [82] горе λίπεν· ‖ ὃ < **likᵘe(t) so*; у пр. [83] горе ὕδατι· ‖ ἐπὶ < **ud-n≠t-i h₁epi* (= *'epi'*); у пр. [84] горе χωόμενος ‖ ὅτι < *-*o-s *Hi̯-o-d+kᵘ-i-d* (*v.* напомену горе); и тако даље, гдје језичког разлога за дужење ни у једном стиху нема.

[6] О паузама *v.* од. 6.

5.3 *Друго*

5.3.1 *Лажни хијат*

Хијат (лат. *hiatus*) је појава сусједних вокала који припадају двама различитим слоговима; то је у хомерском хексаметру ријетка појава која се обично уклања *елизијом* (лат. *elisio*), као нпр. у ἀλλὰ ἄγε > ἀλλ᾽ ἄγε у пр. [87] испод.[7]

За разлику од тога, лажни хијат је појава сусједних вокала који припадају двама различитим слоговима, али међу којима је у старијем језику (и без сумње још код Хомера), стајао неки глас, обично ϝ, који се у доцнијој историји језика закономјерно између вокала изгубио, као нпр. у овим стиховима:

[85]	**ἦ** ἤδ**η** πάντ**ες** καταλ**εί**πετε **Ἴ**λιον **ί**ρὴν *ил' сви већ остављати у страху стадосте Илиј*	Ω (24) 383	SDDDDX
[86]	θ**ή**σοντ**αι** περὶ **ἄ**στυ μάχ**η**ν ἐλίκ**ω**πες Ἀχ**αι**οί *около града бој Ахејци сјајнооки заврћ*	Ω (24) 402	SDDDDX
[87]	**ἀ**λλ' ἄγε **μοι** τόδε **εἰ**πὲ καὶ **ἀ**τρεκέ**ως** κατάλ**ε**ξον *него дедер ми казуј и реци ми истину праву*	Ω (24) 656	DDDDDX
[88]	πρ**ῶ**τα μελ**ι**κρήτ**ῳ**, μετέπ**ει**τα δὲ **ἠ**δεῖ **οἴ**νῳ *најприје медденог пића, а затим слаткога вина*	λ (11) 27	DSDDDX
[89]	**Ἀ**τρεΐδ**η**, τί με τ**αῦ**τα δι**εί**ρεαι; **οὐ**δέ τι **οἶ**δα *Што ме питаш, сине о Атрејев? Не знам ти рећи*	λ (11) 463	DDDDDX
[90]	**ἥ**μενον, **οἱ** δέ μιν **ἀ**μφὶ δίκ**ας** εἴρ**ο**ντο **ἄ**ν**α**κτα *сједећ, те траже у њèга у господа прàвицу једни*	λ (11) 570	DDDSDX
[91]	**οἱ** δ' ἕταρ**οι** μέγ**α ἔ**ργον ἐμ**η**τίσ**α**ντο μέν**ο**ντες *а други оставши овдје учинише опако дјело*	μ (12) 374	DDDSDX
[92]	**ὦ** γύναι, **ἦ** μάλα τ**οῦ**το ἔπ**ος** θυμ**α**λγὲς ἔ**ει**πες *Жено, доиста врло срдòбōнȳ р'јеч си ми рекла*	ψ (23) 183	DDDSDX

гдје, у пр. [85] у скоријем језику стоји καταλείπετε Ἴλιον мјесто старијег καταλείπετε Ϝίλιον (уп. хет. *Wi-lu-ša*), у пр. [86], περὶ ἄστυ мјесто περὶ Ϝάστυ (уп. мик. *wa-tu*), у пр. [87], τόδε εἰπέ мјесто τόδε Ϝειπέ (уп. ав. *vaocā*), у пр. [88], ἠδεῖ οἴνῳ мјесто ἠδεῖ Ϝοίνῳ (уп. лат. *vinō*), у пр. [89], τι οἶδα мјесто τι(δ) Ϝοῖδα (уп. стинд. *veda*), у пр. [90], εἴροντο ἄνακτα мјесто εἴροντο Ϝάνακτα (уп. нфриг. ουανακταν), у пр. [91], μέγα ἔργον мјесто μέγα Ϝέργον (уп. ав. *varəzəm*), у пр. [92], τοῦτο ἔπος мјесто τοῦτο Ϝέπος (уп. стинд. *vacaḥ*), и тако даље, гдје ϝ заправо свугдје затвара хихат (па се зато такав хијат зове *лажни хијат*).

Постојање гласа у лажном хијату доказује се историјско-компаративним методом.

6. Паузе

Мјесто одмора у стиху зове се *пауза* (‖) и увијек пада између ријечи. Паузе се дијеле на *цезуре* (од. 6.1) и *дијерезе* (од. 6.2); цезуре падају у стопе, дијерезе између стопа.

Паузе дијеле стихове на *чланове* (грч. κῶλα, лат. *membra*), а цезуре дијеле стопе на *полустопе* (грч. ἡμίποδες, лат. *semipedes*).

6.1 *Цезуре*

У хомерском хексаметру обично се налазе три *цезуре* (грч. τομαί, лат. *caesurae*): *цезура иза треће јачине* (од. 6.1.1), *иза трећег трохеја* (од. 6.1.2) и *иза четврте јачине* (од. 6.1.3).

[7] Рјеђе пак *аферезом* (грч. ἀφαίρεσις) или *кразом* (грч. κρᾶσις), што чешће бива у атичкој драми.

Осим тога, цезуре могу бити *мушке* или *женске*; мушке падају иза јачине стопе, а женске у слабине стопе.

6.1.1 *Цезура иза треће јачине*

Цезура иза треће јачине (грч. τομὴ πενθημιμερής, лат. *caesura semiquinaria*) је мушка цезура која пада у трећу стопу, између јачине и слабине ове стопе, а непосредно иза тзв. пете полустопе. Њена схема је:

⏑ ‒ ‒ | ⏑ ‒ ‒ | ⏑ ‒ ‖ ‒ ‒ | ⏑ ‒ ‒ | ⏑ ‒ ‒ | ⏑ ‒ ×

Неколики примјери ове цезуре:

[93]	**τὸ**ν καὶ λ**ι**σσόμεν**ος** ‖ Πρίαμ**ος** πρὸς μ**ῦ**θον ἔ**ει**πε *њега молећи Пријам ~~боголики~~ бесједу рече*	Ω (24) 485	SDDSDX
[94]	**καί** μιν φ**ω**νήσ**ας** ‖ ἔπε**α** πτερόε**ντα** προσ**ηύ**δα *Бесједу започне с њим и крилате прозбори р'јечи*	Ω (24) 517	SSDDDX
[95]	β**αί**νομεν **ἀ**χνύμεν**οι**, ‖ θαλερ**ὸ**ν κατὰ δ**ά**κρυ χέ**ο**ντες *уђосмо жалости пуни те бујне роњасмо сузе*	λ (11) 5	DDDDDX
[96]	δ**ύ**σετό τ' **ἠ**έλι**ος** ‖ σκιό**ω**ντό τε π**ᾶ**σαι ἀγ**υι**αί *Утоне сунцем и свὶ се по реду замраче пути*	λ (11) 12	DDDDDX
[97]	**οἳ** καὶ νέρθεν γ**ῆ**ς ‖ τιμ**ὴ**ν πρὸς Ζ**η**νὸς ἔχ**ο**ντες *Зеус их доље под земљом обојици једнако части*	λ (11) 302	SSSSDX

6.1.2 *Цезура иза трећег трохеја*

Цезура иза трећег трохеја (грч. τομὴ κατὰ τρίτον τροχαῖον, лат. *caesura post tertium trochaeum*) је женска цезура која пада у трећу стопу, између слабина ове стопе. Њена схема је:

⏑ ‒ ‒ | ⏑ ‒ ‒ | ⏑ ◡‖◡ | ⏑ ‒ ‒ | ⏑ ‒ ‒ | ⏑ ‒ ×

Неколики примјери ове цезуре:

[98]	**οἰ**ων**οῖ**σί τε π**ᾶ**σι · ‖ Δι**ὸ**ς δ᾽ ἐτελ**εί**ετο β**ου**λή *~~писма~~ и птицама гозба; а Зеусу се вршаше воља*	A (1) 5	SDDDDX
[99]	Π**ά**μμονά τ' **Ἀ**ντίφον**ό**ν τε ‖ βο**ὴ**ν ἀγαθ**ὸ**ν τε Πολ**ί**την *Памона, грлатог бојћа Полита ~~и поносног Дија~~*	Ω (24) 250	DDDDDX
[100]	**ὤ** μοι ἐγ**ὼ** πανάπ**ο**τμος, ‖ ἐπ**εὶ** τέκον **υἷ**ας ἀρ**ί**στους *Јао прејадну мени, – а породих ~~у широкој Теби~~ / врло добрих синова*	Ω (24) 255	DDDDDX
[101]	**ὅ**λβῳ τ**ε** πλούτ**ῳ** τε, ‖ ἄν**α**σσε δὲ Μ**υ**ρμιδό**νε**σσι *благом и обиљем он, Мирмидоницима бијаше владар*	Ω (24) 536	SSDDDX
[102]	ν**ῦ**ν δ' ἔρχ**ευ** πρὸς δ**ῶ**μα ‖ καὶ **ἴ**σχεο μ**η**δ' ὀνομ**ή**νῃς *сада кући отиђи и гледај, да не рекнеш ништа*	λ (11) 251	SXDDDX

6.1.3 *Цезура иза четврте јачине*

Цезура иза четврте јачине (грч. τομὴ ἑφθημιμερής, лат. *caesura semiseptenaria*) је мушка цезира која пада у четврту стопу, између јачине и слабине ове стопе, а непосредно иза тзв. седме полустопе. Њена схема је:

⏑ ‒ ‒ | ⏑ ‒ ‒ | ⏑ ‒ ‒ | ⏑ ‖ ‒ ‒ | ⏑ ‒ ‒ | ⏑ ‒ ×

Неколики примјери ове цезуре:

[103] νήεον Ἑκτορέης κεφαλῆς ‖ ἀπερείσι' ἄποινα — Ω (24) 276 — DDDDDX
голему уцјену тад за Хектора главу изнесу

[104] λήθετ' ἐνὶ μεγάροισι θεῶν ‖ οἳ Ὄλυμπον ἔχουσι — Ω (24) 427 — DDDDDX
олимпске богове никад у двору свом заборављо

[105] ἀρνύμενος ἥν τε ψυχὴν ‖ καὶ νόστον ἑταίρων — α (1) 5 — DSSSDX
за душу се своју борећ и повратак својих друго́ва̄

[106] τὸν μὲν ἐγὼ δάκρυσα ἰδὼν ‖ ἐλέησά τε θυμῷ — λ (11) 55 — DSDDDX
заплачем, кад га видим, и доша ме за њим забо̀лӣ

[107] διογενὲς Λαερτιάδη, ‖ πολυμήχαν᾽ Ὀδυσσεῦ — λ (11) 92 — DSDDDX
Зеусово чедо, домѝшљат Одисеју, сине Лаѐртов

6.2 *Дијерезе*

У хомерском хексаметру обично се налазе двије *дијерезе* (грч. διαιρέσεις, лат. *caesurae*): *буколска дијереза* (од. 6.2.1) и *дијереза иза прве стопе* (од. 6.2.2)

6.2.1 *Буколска дијереза*

Буколска дијереза (грч. διαίρεσις βουκολική, лат. *caesura bucolica*) пада између четврте и пете стопе. Њена схема је:

–́ ⏑⏑ | –́ ⏑⏑ | –́ ⏑⏑ | –́ ⏑⏑ ‖ –́ ⏑⏑ | –́ ⏓

Неколики примјери ове дијерезе:

[108] καί οἱ ἀπὸ πραπίδων ἦλθ' ἵμερος ‖ ἠδ' ἀπὸ γυίων — Ω (24) 514 — DDSDDX
те му плакања жеља из удова, из срца оде

[109] υἱὸς μὲν δή τοι λέλυται γέρον ‖ ὡς ἐκέλευες — Ω (24) 599 — SSDDDX
син ти је, старче, дам на откупе, како си реко

[110] πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα ‖ καὶ νόον ἔγνω — α (1) 3 — SSDDDX
градове љу́дӣ многих он видје ѝ ћӯд им спозна

[111] ἀλλά με κακκῆαι σὺν τεύχεσιν, ‖ ἅσσα μοί ἐστι — λ (11) 74 — DSSDDX
него ме ондје сажѐзи са оружјем, што га имадем

[112] αὐτὰρ ἐγὼν αὐτοῦ μένον ἔμπεδον, ‖ ὄφρ᾽ ἐπὶ μήτηρ — λ (11) 151 — DSDDDX
А ја останем ондје и почекам, докле ми мати

Буколска дијереза је најчешћа хомерска пауза.

6.2.2 *Дијереза иза прве стопе*

Дијереза иза прве стопе пада између прве и друге стопе а јавља се, мање-више обавезно, уз цезуру иза четврте јачине. Њена схема је:

–́ ⏑⏑ ‖ –́ ⏑⏑ | –́ ⏑⏑ | –́ ⏑⏑ | –́ (‖) ⏑⏑ | –́ ⏓

Неколики примјери ове дијерезе:

[113] ὣς φάτο, ‖ γήθησεν δ' ὃ γέρων, ‖ καὶ ἀμείβετο μύθῳ — Ω (24) 424 — DSDDDX
Рече, – те весео буде старина и одврати ово

[114] ὣς ἔφατ', ‖ ἔδεισεν δ' ὃ γέρων ‖ καὶ ἐπείθετο μύθῳ — Ω (24) 571 — DSDDDX
Рече, – и њега се старац побоји те послуша р'јечи

[115] **ὣ**ς ἔφατ', ‖ **αὐ**τὰρ ἐγ**ὼ** γ' ἔθελ**ο**ν ‖ φρεσὶ μερμηρί**ξ**ας λ (11) 204 DDDDSX
Тако ми рече, и ја̂ у души тад промислив својој

[116] τ**ὴ**ν ἔχεν ‖ **Ἀ**μφιτρύ**ω**νος υἱ**ὸ**ς ‖ μένος **αἰ**ὲν ἀτειρής λ (11) 270 DDDDDX
њу син Амфитриóнов несломљиви јунак је имо

[117] **εὕ**δειν, ‖ **ἢ** ἐπὶ νῆ**α** θο**ὴ**ν ‖ ἐλθό**ν**τ᾽ ἐς ἑτ**αί**ρους λ (11) 331 SDDSDX
да се спава ил' било у друштву код лађе брзе

Дијереза иза прве стопе обично се јавља у *опкорачењу* (лат. *continuatio*, фр. *enjambement*).

6.3 *Друго*

6.3.1 *Цезура иза друге јачине*

Гдјегдје се код Хомера уз цезуру иза четврте јачине јавља и друга, несамостална споредна пауза, *цезура иза друге јачине* (грч. τομὴ τριθημιμερής, лат. *caesura semiternaria*), која је мушка цезура и пада у другу стопу, између јачине и слабине ове стопе, а непосредно иза тзв. треће полустопе. Њена схема је:

⏑̄ ⏑⏑ | ⏑̄ ‖ ⏑⏑ | ⏑̄ ⏑⏑ | ⏑̄ ⏑⏑ | ⏑̄ (‖) ⏑⏑ | ⏑̄ ⏑̆

Неколики примјери ове дијерезе:

[118] **Ἑ**ρμεί**α**ν, ‖ ποτὶ δὲ Πρίαμ**ο**ν (‖) φάτο φ**ώ**νησέ**ν** τε Ω (24) 353 SDDDSX
Хермију …/ спази те пријаму рече и ове му изусти ријечи

[119] **Ἑ**ρμεί**α**ς· ‖ σοὶ γ**ά**ρ με πατ**ὴ**ρ (‖) ἅμα π**ο**μπὸν ὄπ**α**σσεν Ω (24) 461 SSDDDX
Хермија, јер ме је теби за пратилица послао Отац

[120] ζ**ω**ὸς ἐ**ώ**ν; ‖ χαλεπ**ὸ**ν δὲ τάδ**ε** (‖) ζ**ω****οῖ**σιν ὁρ**ᾶ**σθαι λ (11) 156 DDDSDX
жив будýћи? та ћȗвӣм страхота хе гкедату ово

Цезура иза друге јачине обично се јавља у опкорачењу (као и дијереза иза прве стопе).

6.3.2 *Леонинска рима*

Уз цезуру иза трећега трохеја често се код Хомера јавља и *леонински стих* (лат. *versus leoninus*), тј. појава римовања двају чланова ове цезуре.

Неколики примјери ове риме:

[121] **ἐ**κ δὲ δέπ**α**ς περικ**α**λλέ**ς**, ‖ ὅ **οἱ** Θρῆκες πόρον **ἄ**νδρ**ες** Ω (24) 234 DDDSDX
такође̄р прекрасан кондир, што Трачани дадоше њему

[122] πρ**ὶ**ν ἀλαπ**α**ζομέν**η**ν τε ‖ πόλ**ι**ν κεραϊ̈ζομέν**η**ν τε Ω (24) 245 DDDDDX
гдје нам пустоше град душмани и гдје нам га руше

[123] ν**ῦ**ν δέ που **ἐ**ν πέτρ**ῃ**σιν ‖ ἐν **οὔ**ρεσιν **οἰ**οπόλ**οι**σιν Ω (24) 614 DSDDDX
а сад је она негдје на хриди на самотном бријегу

[124] **ἀ**θανάτ**οι**σι θε**οῖ**σι, ‖ τοὶ **οὐ**ρανὸν **εὐ**ρὺν ἔχ**ου**σι λ (11) 133 DDDDDX
бозима бесмртнима, владарима широког неба

[125] ν**ῶ**ϊ μὲν **ὣ**ς ἐπέεσσιν ‖ ἀμειβομέν**ω** στυγερ**οῖ**σιν λ (11) 465 SDDDDX
тако смо нас два се тад разговарали р'јечима тужним

Леонинска рима може бити *мушка* (једносложна), као нпр. у пр. [103, 105, 106, 107] горе; *женска* (двосложна); или *дјечија* (тросложна и вишесложна), као нпр. у пр. [104] горе.

6.3.3 *Херманов мост*

Код Хомера, граница ријечȋ ријетко пада између краткоћа четврте слабине;[8] ова појава, која се налази у четвртом дактилу и чини да цијела његова слабина падне у једну те исту ријеч, зове се ζεῦγμα или *Херманов мост* (по J. G. J. Hermann-у, који ју је уочио).

[126] Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ *О јунаку ми кажуј, о Музо, о прометном оном*	α (1) 1	DDDDDX
[127] πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσε· *који се много налуто разоривши пресвету Троју*	α (1) 2	DSDDDX
[128] πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω, *градове људȋ многих он видје ȉ ћȳд им спозна*	α (1) 3	SSDDDX
[129] πολλὰ δ' ὅ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν, *ȉ многē на мору јаде претрпје ȕ срцу својем*	α (1) 4	DSDDDX
[130] ἀρνύμενος ἥν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἑταίρων. *за душу се своју борећ и повратак својих другóвā*	α (1) 5	DSSSDX
[131] ἀλλ' οὐδ' ὣς ἑτάρους ἐρύσατο, ἱέμενός περ· *Али ни тако другóвā он нѐ спасе, ако и жеље*	α (1) 6	SDSDDX
[132] αὐτῶν γὰρ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο, *јер смрт наоће сами због својега дрског гр'јеха*	α (1) 7	SDDDDX
[133] νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἠελίοιο *јести идући стадо, лудáци, Хиперúона*	α (1) 8	DDDDDX
[134] ἦσθιον· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ. *Хелија, који је дан за повратак узео њима*	α (1) 9	DDDDDX
[135] τῶν ἁμόθεν γε, θεά, θύγατερ Διός, εἰπὲ καὶ ἡμῖν. *И нама, Зеусова кћери, припòвједи о томе свему!*	α (1) 10	DDDDDX

У стиховима 1–10 првог пјевања *Одисеје* дактил се у четвртој стопи налази у стиховима 1-4 и 6–10; у тим истим стиховима слабина четвртог дактила нигдје не пада у двије различите ријечи него пада свугдје у једну те исту ријеч.

7. МАРЕТИЋЕВ ХЕКСАМЕТАР

На српски језик хомерски хексаметар концем 19. вијека прилагодио је Т. Маретић, наш учени преводилац *Илијаде* и *Одисеје*. Квантитативни модел, који је основа Хомеровог хексаметара, Маретић је замијенио акценатским моделом, тако да се у сваком Маретићевом стиху мјесто шест *стопа* налази шест акценатских цјелина, тзв. *фонетских ријечи*, као нпр. у овим његовим чувеним стиховима:

[136] μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος *Сȁ̀ѭбу ми, бо̀гињо, пјȅ̀вāј Ахȕ̀леја, Пѐлејеву сȃ̂на*	A (1) 1	DDSDDX
[137] οὐλομένην, ἣ μυρί' Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε, *пȍ̀губну, кȍ̀јāно зȁ̃дā Ахéјцима тȕ̃сућу јȃ̂дā,*	A (1) 2	DSDSDX
[138] πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐαψεν *снȃ̂жнē је дȳ̂ше мнȍ̃гūх јунáкā ȍ̀на к Аú̀ду*	A (1) 3	SSSDDX
[139] ἡρώων, αὐτοὺς δὲ ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν *пȍ̀слала, ȁ̀ њūх је сáме учȕ̀нила плȕ̃јен да бȳ̃ду*	A (1) 4	SSDDDX
[140] οἰωνοῖσί τε πᾶσι, Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή, *псȕ̃ма и птȕ̃цама гȍ̀зба, а Зȅ̃усу се вр̄шāше вȍ̀ља*	A (1) 5	SDDDDX

[8] У каснијем хексаметру, као нпр. код Калимаха или Нона, граница ријечȋ на том мјесту не пада уопште.

[141] **ἐ**ξ οὗ δ**ὴ** τὰ πρ**ῶ**τα δι**α**στήτ**η**ν ἐρίσ**α**ντε	A (1) 6	SSDSDX
*ò**т**кад се бјѐху онò**м**ад раздвò**ј**или пȍ**с**лије свȁ**ђ**е*		
[142] **Ἀ**τρεΐδ**η**ς τε ἄν**α**ξ ἀνδρ**ῶ**ν καὶ δ**ῖ**ος Ἀχ**ι**λλεύς.	A (1) 7	DDSSDX
*Ȁ**т**рејев с**ȗ**н, јун**á**цима кр**â**љ, и д**ȗ**внӣ Ах**ȉ**лēј.*		

Маретић је у акценатском хексаметру осим *Илијаде* и *Одисеје* превео и Вергилијеве пјесме, *Буколике*, *Георгике* и *Енеиду*; *Илијаду* и *Одисеју* касније је, слиједећи исти модел, дотјерао Ст. Ившић, чувени наш акцентолог.

Данас се узима да је акценатски хексаметар једно од главнијих Маретићевих дјела.

8. Извори

HOMERUS. *Opera*. Oxonii: Clarendonianum, 1920. (*Edd*. D. B. Monro & Th. W. Allen.)

HOMER. *Ilijada*. Zagreb: Matica hrvatska, 1961. (Prev. T. Maretić)
HOMER. *Odiseja*. Zagreb: Matica hrvatska, 1950. (Prev. T. Maretić)

9. Литература

MAJNARIĆ, Nikola. *Grčka metrika*. Zagreb: JAZU, 1948. (Нарочито pp. 19–29.)
WEST, Martin L. Homer's Meter. *A New Companion to Homer*, 1997, 218–238.
WEST, Martin L. *Introduction to Greek Metre*. Oxdord: Clarendon, 1987. (Нарочито pp. 19–23.)